RECEIVED

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLIX. Ч. 191. Джерзі Сити, Н. Дж., середа, 20-го серпня 1941. No. 191. Jersey City, N. J., Wednesday, August 20, 1941. VOL. XLIX.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. 4-0807. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

АМЕРИКА ПОСИЛАТИМЕ ЛІТАКИ АНГЛІЙЦЯМ НА БЛИЗЬКИЙ СХІД

ВАШИНГТОН. — Президент Рузвелт проголосив, що американські цивільні летуни возитимуть воєнні літаки з Америки на Близький Схід з призначенням для англійської армії. Це є перший крок приспішеної допомоги Америки для Англії, про яку говорили президент Рузвелт і премієр Чорчил при їх сензаційній стрічі на морі.

Президент заявив, що літаки доставлятимуться через Полудневу Америку до середньої Африки, а звідтам до східної Африки й до Єгипту. Воздушна компанія „Пан Американ Ервейс" висилає свій технічний персонал, щоб взяти під свою контролю ті летунські майдани, де осідатимуть літаки, призначені на Близький Схід. Він сказав, що летунський шлях переходитиме через Бразилію й недалеко Дакару, однак вимінатиме воєнну зону.

ПРЕЗИДЕНТ ВІРИТЬ В РОСІЮ, ОДНАК СПОДІЄТЬСЯ НЕБЕЗПЕКИ НА ДАЛЕКОМУ СХОДІ

ВАШИНГТОН. — У детайлічному звіті для конгревових лідерів про свої розмови та наради з британійським премієром Чорчилем, президент Рузвелт висловив надію, що опір Совєтської Росії відверне небезпеку німецького наїзду на Англію. Він сподіється, що дальший большевицький опір німецькій армії буде держати Німеччину на сході Европи, тому він не сподіється жадної небезпеки на західнім фронті.

Америка не ближче війни — каже Рузвелт

Президент Рузвелт ще раз повторив, що його стріча з Чорчилем в ніякій мірі не збільшила можливости приступлення Америки до війни. Він не поробив жадних обіцянок Англії, тому Америка може бути спокійною за найблищу будучність. Запитаний про евентуальну поразку Німеччини, президент Рузвелт заявив, що це вимагатиме наїзду европейського континенту англійськими військами та їх союзниками. Це заповідає дуже довгу війну, говорив президент Рузвелт.

Небезпека на Далекому Сході

Та найголовніша небезпека для Америки, твердив президент, лежить в напруженій ситуації на Далекому Сході, де Японія приготовляє нові агресивні заходи. Президент Рузвелт є більш як певний, що Японія почне вкоротці збройні та заборчі кроки, які можуть поставити Злучені Держави Америки перед доконаний факт. Америка, повторював президент, є готова заняти давно приготовану постанову до агресивних плянів Японії.

ПОЖЕЖА ПРИСТАНІ Й КОРАБЛЯ В БРУКЛИНСЬКОМУ ПОРТІ

НЮ ЙОРК. — З невідомих причин в бруклинському порті вибухнула пожежа, що швидкою зо скорістю знищила майже цілий 27 причальний док та тяговий корабель „Пануко", котрий виладовував саме в цьому доку свій ладунок. В цій катастрофі згинуло 5 людей, 15 ще не віднайдено, а 69 перевезено до шпиталів. Вогонь спричинив понад $1,000,000 шкоди корабельній компанії „Ню Йорк-Куба".

ФБІ, морські та поліційні чинники повели енергічне слідство, однак досі не устало причини вогню. Догадуються, що пожежа спричинена не саботажем, а неосторожним куренням папіросів.

СПИС ВСІХ ЧУЖИНЕЦЬКИХ МАЄТКІВ В АМЕРИЦІ.

ВАШИНГТОН. — На припоручення департаменту скарбу, американські власти перепроваджують спис всіх чужинецьких маєтків і капіталів, вльокованих в американських банках і підприємствах. Такий спис має дати американському урядові точний перегляд, які інтереси мають в Америці не тільки держави „осі", як Японія, Німеччина й Італія, але також Британійська Імперія та краї Латинської Америки. Всі чужинецькі фірми під загрозою кари за невиконання того закону, мають зареєструватися до 30. вересня 1941.

ПРЕЗИДЕНТ В ОСТАННЕ АПЕЛЮВАТИМЕ ДО НЮДЖЕРСЬКИХ СТРАЙКАРІВ

ВАШИНГТОН. — Президент Рузвелт розслідже докладно ситуацію, викликану страйком в корабельній компанії в Керні, Н. Дж., і рішений особисто в останнє заапелювати до страйкуючих робітників, щоб закінчили страйк. Є більш як певним, що якщо між компанією та юнією не прийде до порозуміння, президент Рузвелт буде змушений взяти фабрику під федеральну контролю.

ЛАЙОНС БЕЗПОЩАДНО КРИТИКУЄ СТРАЙКАРІВ

СИРАКЮЗ (Н. Й.). — Томас Лайонс, голова федерації праці нюйорського стейту, виступив з острою критикою проти юнійних робітників, котрі спричиняють страйки та тим спиняють поступ краєвої оборони. У своїй промові він закинув, що непатріотичні провідники в деяких юніях піддержують страйки в тих фабриках, що працюють для узброєння краю.

МУЩИНИ ПОНАД 28 ЛІТ НЕ ПІДУТЬ ДО ВІЙСЬКА

ВАШИНГТОН. — Президент Рузвелт підписав закон, який продовжує військову службу на 18 місяців. З тим законом він рівнож підписав другий закон, який звільняє всіх тих мущин, що з днем 1. липня ц. р. мали 28. або більше літ, від військової служби.

МОСКАЛІ МАБУТЬ ЗАБРАЛИ БІЛЬШІСТЬ ЗБІЖЖА З УКРАЇНИ, КАЖУТЬ АМЕРИКАНЦІ

Департамент рільництва, у спеціяльному звіті, подає, що згідно з його обчисленнями, жнива на Україні й в Криму повинні би були скінчитися десь в половині серпня. Ходить тепер про це, чи большевики поспіють вивезти це збіжжа та врятувати його перед швидким наступом німецьких військ. А це залежить виключно від справности совєтських залізниць.

В цьому звіті читаємо: „Досі ще невідомо, які наслідки має німецька інвазія на вислід совєтської сільсько-господарської економії. З рільничої точки бачення, є важна ріжниця між північними частинами, а полудневими краями Совєтського Союзу, які вже є окуповані або загрожені німцями. Перші з них є знані з того, що родять зимові збіжжа, головно жито. На полудні й на заході російської України, є вже німці, та їх союзники; вони тепер посуваються в глиб України.

„Положена на врожайній полосі чорнозему, західна Україна є головним продуцентом цукрового буряка в Совєтському Союзі та занимає аж 40% цілої буракової продукції. Крім того та частина України є рівнож важним тереном, де плекається озима пшениця, яка занимає одну пяту всеї української пшеничної продукції. Пшеницю та другі збіжжа збирається там в другій половині липня та на початку серпня, а цукрові буряки в ранній осені".

АМЕРИКА ДАЛЬШЕ ВИЧІКУЄ ЯПОНСЬКОЇ ВІДПОВІДІ В СПРАВІ ПРИДЕРЖАНИХ АМЕРИКАНЦІВ

Секретар стейту Кордел Гол заявив, що японський уряд досі не дав вдоволяючої відповіді, чому не позволяє більш як 100 американським горожанам покинути Японію. Здогадуються, що американський амбасадор в Токіо Джозеф Грю, який конферував з японським міністром заграничних справ Тойодою, порушив цю справу та домагався вияснення, чому японські власти не дозволили американським горожанам сісти на американський корабель „Президент Кулидж".

НЕ БУДЕ ПРЕСОВОЇ ЦЕНЗУРИ В АМЕРИЦІ

Секретар Білого Дому С. Ерлі заперечив вістку, начеб то президент Рузвелт підписав законопроект, висунений департаментами війни й маринарки, про впровадження цензури в пресі й радіо.

Він заявив, що президент навіть не знає чи такий законопроект взагалі існує, як рівнож не може довідатися, хто пустив цю чутку.

СОВЄТСЬКІ ВІЙСЬКА ВІДСТУПАЮТЬ З УКРАЇНИ, КАЖУТЬ СОВЄТИ

Совєтські звідомлення стверджують відступ своїх військ на цілім українськім фронті. Половину своєї армії маршал Будонний вже перепровадив на другий бік Дніпра. Решта, кажуть совєтські звідомлення, зводить з німцями завзяту боротьбу і в порядку відступає взад. Напір німецьких військ облекшений тим, що внаслідок дощів, розмок грунт і німецьким моторовим частинам тяжко посуватись вперед. На північнім фронті німці заняли місто Кінгісеп, 70 миль на полудневий захід від Ленінграду.

НІМЦІ ПРО СВОЇ УСПІХИ

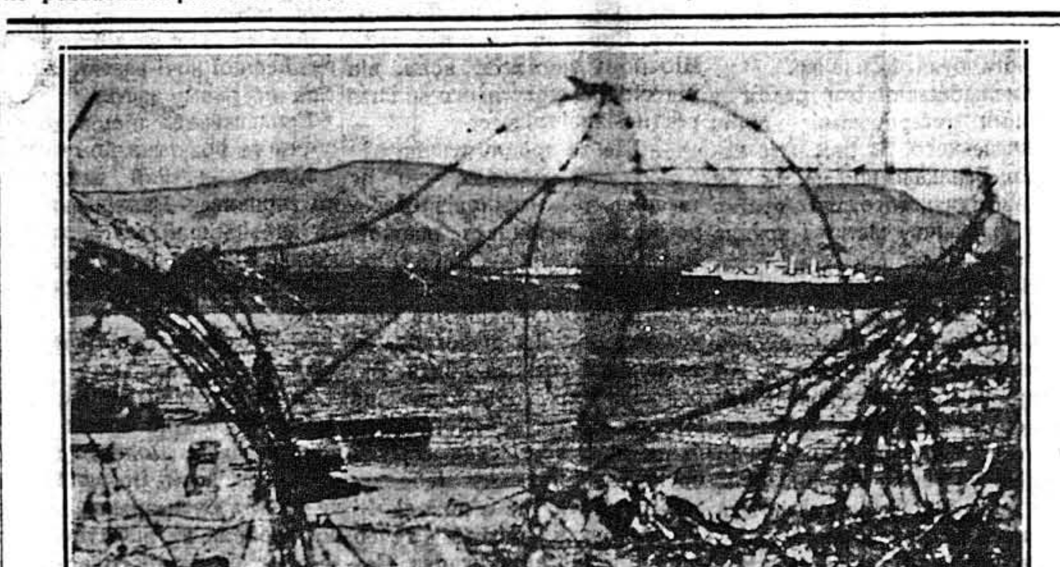
Німецькі звідомлення говорять про успіхи своєї армії на українськім відтинку, але зазначують, що операції перейшли знов в таку стадію, що не можна подавати точно місцевости. Ці звідомлення говорять про масові наїзди німецьких літаків на мости на Дніпрі, а також на ті понтонні мости та броди, через які втікає совєтська армія на другий беріг. Німцям ходить про те, щоб винищити якнайбільше цеї армії по цім боці і не допустити її до втечі. Тадож вони хочуть в часі цього замішання самі переправитись на другий беріг і там здобути основу до дальшого походу.

БРИТІЙЦІ НАЇЗДЯТЬ ЛІБІЮ В АМЕРИКАНСЬКИХ ЛІТАКАХ

Британійські летуни наїздили в більших формаціях на італійсько-німецькі мілітарні пункти здовж побережжя Лібії. Також наїздили на конвої держав „осі" на Середземнім морі і їх бомбардували. На італійський порт Бардію вони скинули 25 тон бомб.

ПОСЛИ КРИТИКУЮТЬ УРЯД ПЕТЕНА

Французькі парляментарні посли почали в гострішій формі висказувати свої критичні завваги на адресу уряду маршала Петена. А цей уряд у відплату, деяких найбільше критикуючих, звелів арештувати. Незадоволення послів зросло з тим днем, коли уряд Петена формально розвязав парлямент і відмовив всім 750 послам виплачувати державну платню.

ГОТОВІ ДО АКЦІЇ. — Вид американських кораблів типу „дістроєрс" у заливі Рейкявіку, на Ісляндії, через огорожі з колючих дротів, що захороняють побережа острова перед можливим нападом з боку Німеччини. Це одна з перших світлин, що показує американські кораблі в Ісляндії.

ПОЛЯКИ ПОБОЮЮТЬСЯ, ЩО БУДЕ, КОЛИ ВИГРАЮТЬ СОВЄТИ

ЛОНДОН. — В польських політичних колах далі відбувається дискусія над недавно заключеним польсько-совєтським порозумінням. Один із польських державних мужів, д-р Збігнєв Грабовскі, на сторінках „Вядомосьці Польске", говорить, що для поляків є загроза в перемозі Совєтів. Бо тоді Совєти готові посунутись далеко на захід і захопити чимало польських територій, а навіть поза ними. Комунізм тоді скріпиться, а Британія, з вдяки, що Совєти помогли їй побити німців, не буде їм в тому протиділати. Грабовскі взиває поляків, щоб повели в Англії пропаганду в ціли поборювання думки, начеб на сході Европи існували дві можливости: німецька геґемонія, або совєтська. Є третя можливість, каже Грабовскі, а саме, створення федеративної держави з малих народів, які разом начислялиб коло 80 міліонів людей. Вони сталиб забором для Німеччини. Такий бльок мігби працювати з Росією, але був би незалежний.

СТАНІСЛАВ ҐРАБСКІ ДУМАЄ ІНАКШЕ.

МОСКВА. — Совєтська влада звільнила польського політика й економіста, Станіслава Грабекого, відомого зо своїх ріжних плянів „на знищене Русі". Як тільки випустили його совєтські власти з концентраційних таборів, він висловив похвалу на адресу недавно заключеної польсько-совєтської угоди.

АНГЛІЙЦІ ПРО ПРИЧИНИ УСПІХІВ НА УКРАЇНІ.

ЛОНДОН. — Англійські військові кола, хоч признають, що німецькі війська відносять перемоги на Україні, стверджують, що ті перемоги їх дорого коштують. Щонайменше половину своєї армії маршал Будьонний врятував вже перед німцями і переправив через Дніпро. Причини, чому німці відносять на Україні більш успіхи, ніж на інших відтинках, кажуть англійські кола, є це, що той фронт легко обходити з боку, а також це, що на тих територіях Гітлер обіцяв створити прихильну для себе державу, з „незалежним" урядом. Крім того, кажуть англійські кола, німці скупчили там поважні сили, бо добича, яку здобудуть, є дуже приманлива. Через Україну відкривається їм шлях до Кавказу і далі.

ЧОРЧИЛ ПОВЕРНУВ ДО ДОМУ.

ЛОНДОН. — Винстон Чорчил повернув до дому зо своєї поїздки, підчас якої він бачився з президентом Рузвелтом. Його зустріли на стації міністри. Чорчил плянує виголосити через радіо промову, в якій вияснить точніше про висліди своєї розмови з Рузвелтом. В міжчасі він зарядив міністеріяльні наради. В Англії радість, що німці не заподіяли нічого Чорчилови, хоч вони догадувались про його поїздку до берегів Канади. Проте ні одна німецька субмарина не сміла підїхати під англійський корабель „Принс оф Вейлс" і без одного вистрілу той корабель разом з Чорчилом щасливо повернули домів. Назагал, англійська публична опінія досить розчарована тими вісьмома точками. Бо в них ні словечком не згадано про можливість вступлення Америки до війни. Англійська публична опінія тепер повернена на східну Европу, де відбуваються совєтсько-німецькі бої.

„ПОЛЯК, ВЕНГЕР — ДВА БРАТАНКІ".

БУДАПЕШТ. — Мадярські радіові стації розголошували на днях вістку, що мадярські війська на польських територіях зводили тяжкі бої з польськими партизанами. Ті партизани нападали на зади німецького і мадярського війська, та завдавали їм шкоди. Серед партизан знаходились молоді хлопці і дівчата. Мадяри вихвалюються, що вимордували коло вісім тисяч тих польських партизан.

НІМЦІ СПИСУЮТЬ ПОЛЯКІВ.

СТОКГОЛЬМ. — „Остдойтшер Беобахтер" пише, що німецькі окупаційні власти почали примусовий список старшин Польщі, Литви, Латвії й Естонії, щоб опісля з них створити окрему міжнародню бриґаду, для боротьби з Совєтами. Водночас розійшлись в Стокгольмі чутки, що німці почали список всіх польських мужчин, включаючи 14-літніх хлопців, і мають з них робити відділи протилетунської оборони, а також помічничі відділи краєвої оборони, а також помічничі відділи краєвої оборони і поліції.

ПРОТЕСТ АМЕРИКАНСЬКОГО АМБАСАДОРА В ТОКІО.

ТОКІО. — Американський амбасадор до Японії, Ґру, удався на побачення з японським міністром заграничних справ, Тойодом, і висловив йому в імені американського уряду гострий протест, проти примусового задержання американських громадян на китайській території, занятій японцями. Ті громадяни бажали повертати домів, але японські власти чомусь їх задержали.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить псилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

ЗНОВУ ТОРГУЮТЬ УКРАЇНЦЯМИ

У польських газетах в Америці появилася вістка, що начальник німецької адміністрації „генерального ґубернаторства", себто Польщі, видав заяву про прилучення до нього східної Галичини. Вістка має в собі всі признаки автентичности так, що про те, чи такий розпорядок був справді виданий, двох опіній бути не може. Говорити можна хіба про значіння факту.

Польські ґазети, подаючи цей факт до відома, представляють його як дальший доказ утиску поляків Гітлерівською Німеччиною. Коли порівнати теперішній стан поляків зо станом поляків до цеї війни, то так воно й є. Одначе польські ґазети, що стоять до Гітлера на непримиримому становищі, не можуть здержатися від радости, що мовляв, заява німецького намісника стверджує нерозлучну приналежність народу Галичини до цілости Польщі.

Супроти цього враження, треба би поглянути, чи таке враження повстає в поляків без німецької співучасти, чи може таке враження німці хотіли в поляків викликати. Отже зо змісту заяви німецького губернатора Польщі виходить ясно, що німецький уряд власне хоче викликати в поляків таке враження, що він готовий на певні важливі уступства для поляків. Передовсім німецький уряд прилучує в одну цілість всі землі Галичини. Задержує при тому польський поділ на воєвідства: львівське, станиславівське й тернопільське. Заводиться в тих краях, щоправда, німецьку мову, але зараз затим заповідає, що будуть допущені язики польський і український. Навіть уряд буде видавати свої розпорядки в цих мовах. Словом, коли рівняти положення поляків тепер з їх положенням до розпорядку, то робиться полякам поважні уступства. Ще яснище це покажеться, коли порівняти положення українців супроти поляків: видимо робиться полякам уступства коштом українців.

Який мотив заставив німців робити ці уступства? Зо змісту заяви виходить цей мотив зовсім ясно. Говориться в ній про привернення полякам приватної власности, запевнення свободи щоденного життя, культури й релігії. Такі обіцянки не можуть бути звернені проти нікого іншого, лише проти большевиків. Це німецький уряд пропагує серед поляків, що він приверне конфіскати приватного добра, що дозволить свободу релігії і ін. права, яких не признавав большевицький уряд Росії.

Остаточне висвітлення значіння цеї заяви німецького ґубернатора Польщі дає нам дата цеї заяви. Появилася вона в офіціяльному вістнику розпорядків в числі з 1. серпня цього року. Як звісно, це було зараз по проголошенню угоди між большевицьким урядом Сталіна й польським еміґраційним урядом ґенерала Сікорского. Є це немовби пропозиція співпраці з поляками з боку Гітлера, пропозиція, що має на цілі протидіяти польсько-московському зближенні. Як звичайно досі, так і тепер Гітлер пробує собі купити нових союзників, і як звичайно чужим коштом. Цим разом українським коштом.

АМЕРИКАНЦІ ПРО УКРАЇНСЬКІ МІСТА, ЗДОБУТІ НІМЦЯМИ

МИКОЛАЇВ, ОЧАКІВ Й ОДЕСА

Німецька начальна команда повідомила останньої неділі, що її війська здобули місто **Миколаїв**, важний торговельний порт України, що лежить в гирлі ріки Бог. „Американське Географічне Товариство" подає таке про Миколаїв:

„Будучи морською базою й звичайно дуже рухливим портовим містом на Чорному морі, місто це лежить при зливі двох рік, Бога й Інгула; там кінчаться також аж чотири залізничі лінії.

„Як воєнна здобича, Миколаїв має велике значіння, бо є центром будови кораблів та машин, і належить до найбільших й найкраще випосажених того роду міст в цілому Совєтському Союзі. Як одна з найдавніших морських станиць, ця тяжко тепер укріплена твердиня грала визначну ролю в розвитку російської фльоти. Майже три чверти століття тут будується воєнні кораблі й контрторпедовці.

„За останні роки Миколаїв був значно уліпшений і змодернізований під оглядом порітів і морських вигід. В нормальних часах він передержував більш як міліон тонів ладунку. Совєтські власти твердять, що Миколаїв має найбільші на цілу Европу елеватори збіжжа.

„Перед вибухом теперішньої війни, Миколаїв експортував велику скількість рільничих продуктів багатої України, як також лісові й гірничі (копальняні) вироби, як збіжжа, олій, цукор, дерево, залізо й манган. За мирних часів, Миколаїв довозив головно машини, цемент та ріжну мануфактуру".

---o---

Друге місто, що лежить над Чорним морем і яке здобули німці, це **Очаків**. Очаків не має великого значіння як пристань чи твердиня з огляду на Одесу й Херсон, між котрими то портами він є положений. Це є давня грецька кольонія зперед народження Христа, яка звалася Ольбією. Вже грецький історик Геродот згадує про це місто, котре вславився як торговельний і морський центр на тодішньому Евксині. (Чорне море колись звалося з грецька „Понтос Евксинос").

З історії української козаччини знаємо про т. зв. „очаківську орду", цебто племя кримських татарів, які мешкали коло Очакова та безнастанно нападали й плюндрували Україну. Козаки від раннього XVI. століття нападали на Очаків, тоді всесильну твердиню на північних границях отоманської (турецької) імперії.

---o---

Найважнішим українським портом на Чорному морі є **Одеса**, котра дальше держиться в большевицьких руках, не зважаючи на це, що німці дійшли вже до Чорного моря на захід і схід від Одеси.

Про Одесу так пише бюлетен „Американське Географічного Товариства":

„Здобуття Одеси, котра тепер має знаходитися в окруженні німецьких панцерних дивізій, становитиме великий удар для совєтської збіжевої торговлі. Дарма, що в останніх роках згадана пристань мусіла ділитися монополем над українським морським вивозом з другими портами, проте вона дальше є дуже важним ринком підчас мирних часів.

„Одеса є так далеко на заході України, що вона не творить ідеального центру для збіжевого експорту. Миколаїв: положений в гирлі ріки Бога й Херсон в устю Дніпра, є дальше на схід і тому мають центральне положення. Також залізничі шляхи з тої рільничої країни роблять згадані порти більш догідними.

„Однак порт Одеси, з відповідними довгими захоронами проти морських хвиль, має це корисне, чого не мають сході порти: він так великий, що вода в ньому ніколи не замерзає, хіба при виїмково сильних морозах, і то лиш на кілька днів. Ледоломи вможливлюють рух в порті цілу зиму.

„Що більше, Одеса має всякі пристаневі вигоди й тому вона є головним портом на Чорному морі. Не зважаючи на це, що вивіз збіжжа через Одесу зменшився в наслідок розвитку інших портів, проте Одеса розвивається безнастанно зогляду на зріст промислу. Одеські фабрики продукують ріжні товари як споживчі артикули, літаки, амуніцію, обуву, металеві й скляні вироби й цеглу.

„Зріст індустрії був причиною напливу робітників з інших частин Росії. Це мабуть тому, що одна четверта з 604,000 мешканців Одеси є українці, котрі з природи є рільниками радше чим ремісниками".

„НА ВЛАСНИХ СИЛАХ"

До фраз, які часто лунають у нашім суспільнім житті на еміґрації, а які треба ясно і недвозначно означувати та конкретизувати, належить також фраза „рахування на власні сили". „Український нарід визволиться виключно власними силами". „Ніхто нам волі не здобуде, тільки ми самі". „Ніхто українцям не дасть їх незалежної держави, тільки вони мусять самі собі її виборoти". Такі гучні фрази виходять з уст наших передових людей і зо шпальт наших передових часописів.

Все це, очевидно, свята правда. Але, що розуміти під отими „власними силами"? Як примінити ту засаду, хочби в нинішнім випадку, де через широкі українські території перекочуються ворожі воєнні машини, роздавлюючи все, що стане на їхнім шляху і зрушуючи з коренем майже ціле населення України? Де взяти оті власної сили, щоб спинити наїзди тих чужих мілітарних машин? Де взяти отої власної сили, щоб чужа влада не вирівала з ґрунту міліонів українських людей, не розстрілювала їх? Де взяти сили, щоб недопустити від забирання чи нищення корму, призначеного для українського автохтонного населення? Одним словом — як запобігти масовому нищенні людей і матеріяльного дорібку українського народу?

Того нищення довершують чужі сили. А це насуває просту думку, що український нарід, зокрема його провідники, хочуть чи ні, а з тими чужими силами, таки мусять позитивно числитись. Це є далі доказом, що в осягненні свойого національного ідеалу український нарід мусить числитись не лиш з власними силами, але також з чужими. Він мусить так поступати, щоб відвертати навал чужих сил від своїх земель і мусить при тім руководитись не лиш власними внутрішніми силами, але також шукати за границею за союзниками, подібно, як це робить кожний, хочби найбільший державний нарід на світі.

Коли ходить про знайдення за границею союзників і приятелів для українських визвольних змагань, то українська еміграція може і повинна відіграти в тій роботі немалу ролю. Бо недержавний нарід не має своєї офіційної заграничної політики. Він не має своїх пресових представництв і пропаґандних бюр. Ці речі виконують чи повинні виконувати цивільні громадяни - еміґранти добровільно, власними коштами, власними силами...

Кожний громадянин і громадянка, без огляду на те, де вони знаходяться, засаду „власних сил" повинні зачинати від себе. Вони повинні орієнтуватись у тім середовищі, в якім живуть і знайти способи, як і чим причинитись до того, щоб їх брати в старім краю дістали те, що інші культурні народи мають, себто право жити своїм власним життям і по вподобі керувати своєю долею.

Нема української держави, нема українських представництв за границею, нема амбасад, консулятів, пресових агенцій — все це українці за границею, чи натуралізовані громадяни українського походження, мусять зробити самі **власними силами**. Мусять самі зложити на те гроші, мусять підібрати до того відповідних людей, мусять своїми власними умами найти шляхи заграничної політики, мусять знайти тактику для неї, приноровляючи цю політику до даних обставин; мусять зацікавити українською справою впливові чужі чинники, котрі бодай висказувалиб свою засадничу прихильність до самостійної української держави, коли не хочуть подати конкретної помочі.

Тоді щойно засада „власних сил" набере конкретного значіння. Зрозуміло, що в той сам спосіб повинні конкретизувати засаду власних сил всі інші українці, зокрема ті, що живуть на рідних землях, хоч перед ними стоять цілковито інші завдання. Бо їхнім завданням є створити ту національну основу власних сил, якою вони моглиб відпирати безпосередні ворожі удари, а також через яку можна булоб за-границею добиватись самостійности. В програму їх праці повинно входити національне освідомлення всіх шарів українського населення, організування їх у найріжнородніші організації, плекання національних ідеалів і втілювання їх у персоніфікований провід, плекання готовости боротись за ті ідеали.

Конкретизувати і точно означувати засаду „власних сил" нині тимбільше потрібно, бо часто її видвигають якраз ті люди, які зневірились, що за границею взагалі щонебудь можна зробити; які самі стали нечинні і до нечинности закликають інших. А все це в імя отої засади „власних сил", мовляв, український нарід на власних територіях сам розвяже ці справи, а ми тут не маємо до того ні відповідних людей, ні відповідних матеріялів, ні потрібної політичної конюнктури. Треба лиш вірити в український нарід, а він сам це осягне.

Колиб це було правдою, що ми тут не маємо ні відповідних людей, ні відповідних фондів, ні відповідної конюнктури, то тоді вже краще заперестати уживати оту фразу „власних сил", а сказати просто: „Ми не годні тут нічого зробити. Тому український нарід хай ряту-ється сам, без нашої помочи".

ЩЕ ОДНА ВАЖНА КОНФЕРЕНЦІЯ. — Лорд Галіфекс, британський амбасадор у Вашингтоні, на конференції з лордом Біверблуком, британським міністром достав, в справі поспішного закупна амуніції.

АНДРІЙ ЧАЙКОВСЬКИЙ.

ПЕРЕД ЗРИВОМ

Історична повість.

(29)

Коли розійшлась вістка про те, що Хмельницький виїхав у Варшаву, на зазив самого короля, значіння його між козацтвом дуже піднеслося. Зате змаліли надії його ворогів, що зазіхали на Суботів.

Та ось прийшла в Чигирин вістка, що на межах України збирається орда. Кричевський вийшов їй з своїм полком на зустріч. З ним разом вийшов і Хмельницький зі своєю сотнею.

Тоді Чаплінський прикликав козацького десятника Дачевського.

— Слухай Дачевський. Колиб ти перед ким виговорився з того, що я тобі тепер скажу, то твоя голова не твоя, а твоїх дітей прикажу потопити мов цуценят.

— Мовчатиму, як камінь, — каже козак.

— А як зробиш справно те, що я тобі тепер скажу, то будь певний моєї ласки, протекції й нагороди. Заплачу дукатами й подбаю, що тебе сотником наставлять...

— Слухаю вас, пане...

— Як підеш завтра в похід з полком, маєш зробити так, щоб сотник Хмельницький з походу живий не вернувся...

— Це дуже небезпечне, пане. Козаки його люблять і мене на шаблях рознеслиб.

— Дурень ти, що таке кажеш. Треба робити проворно. Рубнути раз і по всьому. За цим ніхто й слідити не буде, бо Хмельницький не від нині сидить панам кісткою в горлі. Ще й подякують тобі за це й пан староста й пан гетьман коронний Потоцький.

— Гм, попробую.

Обіцяна нагорода засіла козакові копицею сіна в голові. Дукати та ще й сотниківство... Та ще й ця користь буде, що не стане цього гордуна Хмельницького. За високо він понад козацькі голови виростає... І снував у своїй уяві мрії, як то він стане багатирем, а до цього ще й сотником...

І цим разом орди не було. Або іншим шляхом пішла або тривога була фальшива.

Хмельницький їхав разом з іншими старшинами побіч Кричевського. За ним чета козаків. Балакали про це, як би то вислідити того, що пустив цю фальшиву вістку і трудив даремне полк.

Нараз задудніло за ними. Вихром надлетіла чета козаків, і їхній отаман рубнув Хмельницького шаблею в голову. Та шабля сковзнулася по смушковій шапці й Хмельницький врятувався від смерти. Почув тільки сильний біль, що мало з коня не впав. Чета погнала вихром далі.

Кричевський скипів гнівом.

— Доганяйте хлопці й приведіть цих гільтаїв сюди! — гукнув до своєї чети.

Почалася погоня. Та ледви чи булиб їх догнали, колиб не козацький відділ, що вертав зі стежі. Почувши крики: „Тримай! Держи!" заступив четі дорогу. Окружили її з усіх сторін, що годі було втечи.

Кричевський з старшиною причвалав за хвилину.

— Хто у вас отаман? — спитав грізно.

Козаки вказали на Дачевського. Він дивиться з під лоба. Що йому зроблять, коли він під опікою могутнього підстарости Чаплінського.

— Що ти зробив злодюго?

— А щож, я думав, що це татарин, — відповів безсоромно й вклонився шапкою Хмельницькому. — Вибач, пане сотнику.

— Брешеш! — крикнув полковник. — Ти душогубе, ти хотів пана сотника вбити. Зараз кажи, хто тобі казав це робити, бо тут же зроблю тобі амінь. В довгі суди не буду батитися, й прикажу тебе як стій повісити. Ми в поході.

Дачевський щойно тепер зрозумів, що це не жарти. Побілів як стіна.

— Помилуйте, пане полковнику. Мене найняв підстароста Чаплінський. Обіцяв дукати й сотниківство, як пан сотник не верне з походу живий...

Усі з дива не могли вийти.

— До чого то вже дійшло — каже полковник. — Ви козаки чули це... Підстароста не такий великий пан, щоб його не міг досягнути катівський топір. Закувати цього драбугу в кайдани й повести в Чигирин.

Але до суду не дійшло. Зараз першої ночі вязень втік і слід по ньому застиг.

Кричевський пішов до старости та розказав йому все.

Конєцпольський невдоволено скривився. Чаплінський його найвірніший слуга, як же можна віддати його судові?

— Немає на це свідків — каже.

— Я свідкуватиму й мої козаки.

— Твої козаки не шляхтичі й їхнє свідоцтво проти шляхтича неважне, а одного свідка, як знаєш, мало. Врешті не конче мусить бути правда й це, що говорив на шляхтича козак у смертельній тривозі. Хотів спасти себе заслоніючись шляхтичем Чаплінським. Йому грозила смерть, а так на цьому добре вийшов, виграв на часі й втік. Хитрий драбуга!

— При цих словах гетьман засміявся. Був радий, що збив Кричевського з пантелику.

Кричевський хотів доходити свого далі, та пригадав собі, що його добродія гетьмана Конєцпольського немає вже в живих...

При найближчій стрічі з Хмельницьким каже:

— Нічого не вдію. Староста мені, не те, що нічого не поміг, але ще й насміявся з мене.

— Хібаж ти до старости ходив? Шкода було труду. Олександер Конєцпольський то не Станислав. Той, хоч козаків не любив, але любив правду й був лицар, а цей баба, пестій, дивиться тільки, щоб йому пахучого мила не бракло.

— Богдане, бережись!

— Щож зроблю? Чиж могло бути для мене безпечніше місце, як під твоїм боком? Чей же з Суботова мене не проженуть.

Кричевський не відповів нічого...

(Дальше буде).

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ.

ІДЕ З ПОДЯКОЮ. Лейді Мавнтбетен, президентка організації „Ст. Джан Амбюленс Асосієйшен", їде літаком з Англії до Америки, щоб подякувати американцям в імені тої організації й Британського Червоного Хреста за піддержку.

Інфляція Цін Росте

Балачку про інфляцію, це зловіще слово без дійсного значіння для міліонів американців, щораз частіше можна почути від урядовців оборони і вичитати з передових ґазет і журналів.

Багато людей, толкуючи слово інфляція, пригадує собі фантастичну грошеву катастрофу, яка паралізувала Німеччину по тамтій світовій війні. В той час безрадне правительство горячково випускало банкноти у великих кількостях, однак без дійсної купчої сили. Це була інфляція паперових грошей, котрих друкувалось понад міру і без огляду на резерви золота і срібла. Це була невдачна спроба рятувати розбиту кредитову систему і повний занепад торговлі.

Однак населення Злучених Держав не мусить побоюватись подібної інфляції. Урядовці остерігають тільки перед інфляцією цін, або якто один коментатор висказався: інфляцією запасів і попиту. У недавно виголошеній промові до ґрупи фабрикантів домашніх потреб, Ліон Гендерсон, адміністратор контролі цін при федеральній обороні, сказав таке:

„Незадовго будемо мати більше купчої сили, цебто попиту, ніж самих товарів. Коли це пошириться до значних розмірів, тоді жадна існуюча сила у світі не зможе здержати інфляції".

Адміністратор Гендерсон розуміє ту справу ось як:

Збільшення праці і підвишка платень робітникам у многих індустріях значно побільшила доходи консументів. З цим самим зростає попит на ріжні товари, бо консументи мають більше грошей до розпорядимости. Але так як потреба оборони має першенство, то багато матеріялу, а особливо металі, не можна дістати в повних кількостях для виробу товарів консументам. Тим чином зростає недостача потрібних річей. Коли попит є більший від запасів, то ціни мусять збільшитись. А коли збільшуться ціни на сотки річей потрібних консументам, то очевидно їх збільшена купча сила зникне або ослабне більше як була перед тим.

Для тих робітників, котрих збільшена платня не буде достаточна в міру збільшених коштів прожитку, інфляція цін може принести страйк для одержання чергової підвишки платні. Коли страйк вдасться та фабрикант може знова піднести ціни. Таким чином інфляція зростає.

Для великої ґрупи канцелярійних робітників, котрих заробітки правдоподібно остануть по старому, їх постійно зменшувана купча сила буде для них ще більшим нещастям. Навіть підприємці, хоч можуть діставати вищі ціни за свої товари, мусять терпіти як наслідок війни ріжниці між попитом і запасами; ріжниці постійних змін коштів і цін.

Адже по словам п. Гендерсона: „Інфляція це погане слово, а так само її наслідки. Вона дошкулює кожному робітникові і людині з ограниченими приходами. Вона обезцінює зложені ощадности та асекураційні поліси. Коли вона іде своїм ходом, то ані фабрикант ані хозяйка не мають забезпечення. Жадна кляса не має постійної користи з інфляції.

Однак інфляція вже почалась. Від початку війни, гуртова ціна на загальні запотребовання піднеслась на 13 відсотків; на хліборобські продукти на около 24 відсотків, а знова деякі інші товари підскочили на 50 відсотків. Так само більш меньше піднеслись ціни дрібної продажі.

Державні власти вірять, що інфляцію можна контролювати, а трудноші публики злагіднити. Дотепер, старанням адміністратора цін Гендерсона, встановлено границю цін на деякі головні запотребовання через кооперацію продуцентів і фабрикантів. Але тому, що ця метода підлягає ріжним змінам, то здається буде неможливо придержуватись тої постанови, бо Бюро Адміністрації Цін і Цивільних Засобів не має авторитету рішати справу.

Інший спосіб це більші податки, особливо від доходів. Внескодавці толкують, що таким чином понизиться купчу силу, а також попит і ціни. Вони кажуть, що кошти оборони мусять покривати всі люди і що купівля за готівку держатиме край в економічній рівновазі; на фінансовім рівнику як довго вимагає конечна потреба.

Ще інша думка це заохота до щадження, або купна бондів оборони чи інших державних облїґацій. Таким чином публика хоч буде обходитись без многих річей на якийсь час, то багато зможе скористати, коли воєнна заверюха скінчиться. Але якіб методи не приняв конґрес або адміністрація для злагодження інфляції цін, то напевно будуть приняті повні міри, згідно з опінією економістів і федеральних властей.

Загальна Рада, — ФЛІС.

In this time of national emergency your country needs your help. Buy Defense Savings Bonds and Stamps regularly.

Озеро Байкал є два рази глибше, ніж котре інше озеро на світі, котрого глибину змірено.

ОГЛЯДАЄ ЗАХОРОНУ.—Британський король Юрій і королева Елизабет оглядають схоронище проти летничих рейдів у Лондоні.

МИНУЛЕ ПРОМОВЛЯЄ
КНЯЖИЙ ЩИТ НА ЦАРГОРОДСЬКІЙ БРАМІ

В літо 6415. Іде Олег на Греки. І приде к Цісарюграду, і Греці замкоша суд (пристань), а град затвориша. І вилізе Олег на брег, і повелі воєм ізвлещи (витягти) корабля на брег; І повоєва около града, і много убійство сотвори Греком; і разбиша многі палати, і церкви пожьгоша; а їх же імаху плінники, ови посікаху, другия же мучаху, іния же растріляху, а другия в море вмітаху; і іна многа зла творяху Русь Греком, єликоже ратнії творять. І повелі Олег воєм (воякам) своїм колеса ізділати і воставити корабля на колеса. І бившю по косьну (попутний) вітру, воспяша пирі (вітрила), і с поля ідоша ко граду. Видівше же Греці, убояшася, і ріша (сказали), виславша к Ольгові: „не погубляй града; імемся по (заплатимо) дань, якоже хощеш". І устави Олег воя. І винесоша єму брашно і вино; і не прия (прийняв) єго, бі бо устроено с отравою. І убоящася Греці, і ріша: „ність се Олег, но святий Димитрій, послан на ни (нас) от Бога". І заповіда Олег дань даяти на 2,000 корабль, по 12 гривні на чоловіка, а в кораблі по 40 муж". І яшася (взялися) Греці по се, і почаша Греці мира просити, даби не воєвал Греческия земля...

Цісар же Леон с Александром мир сотвориста с Ольгом, імішеся но дань і роті (присяга) заходивше межю собою, ціловавше самі крест, а Олега водивше на роту і мужа єго по Руському закону, і кляшася оружієм своїм, і Перуном, богом своїм, і Волосом, скотиїм богом, і утвердиша мир.

І рече Олег: „іщіте пирі паволочити (вітрила з дорогих матерій) Русі, а словіном кропиньни". І бисть тако. І повіси щит свой во вратіх, показая побіду, пойде от Цісаряграда... І приде Олег Києву, неса злато і паволоки і овощі і вина і всяко узорочиє. І прозваша Олега Віщий...

(З Київського Літопису).

ПРОГНАЛИ ІЗ ШКОЛИ ЧЕРЕЗ ПРІЗВИЩЕ

Податковці шкільної округи Гемтон, в Онтеріо, внесли до Шкільних Тростів подання, щоб усунути із школи 19-літню учительку, п-у Мей Козак, тому, що вона має „чужинецьке прізвище й є італійка й католичка". Подання те підписали около 90 податковців із усіх 180. У відповідь на це, всі шкільні трости зрезиґнували, однак пізніше за два тижні дозволено їм вернути назад, але вже під умовою, що пороблять старання, щоб п-а Козак внесла резиґназію, що вона й зробила й трости резиґнацію прийняли, заплативши їй $80 платні і $100 на витрати. Зараз по тім п-а Козак одержала контракт від іншої школи, 10 миль дальше.

Із зрезиґновавших шкільних тростів один, Вв. Е. Крейґ не вернувся назад, кажучи, що поступок це не гарний, тим більше, що з підписаних 90 податковців, 54 не мають дітей, а деякі навіть ніяких податків не платять.

Отже тому, що прізвище дівчини-вчительки звучало не по-анґльо-саксонському, її треба було викинути. Тим часом виявилось, що п-а Козак, як вона сама заявила, не є італійка ні католичка, а є роджена в Канаді українка й належить до протестантської Злученої Церкви. Поступок з нею, п-а Козак уважає негарним. Батьки її живуть в Шипльо. Вона розказувала, що вже давніше деякі податковці їй погрожували, що її чужинецьке прізвище наробить їй колись клопоту, але вона не думала, щоб дійшло аж до такого.

Крім того троста, що в знак протесту не хотів назад вернути на свій уряд, інший трост, Тед Чент сказав, що він вірить, що така акція „помагає зростові й скріпленню розвальних елементів всередині".

ДО ОБНОВИ.

Насунулись чорні хмари
І все затемнили,
Нашу Неньку Україну
Дуже засмутили.

Між хмарами чорні круки
Високо літають,
Пльондруючи Україну
Усе забирають.

Дуже густі чорні хмари
Україну вкрили,
Де пшеничка росла буйно —
Там ростуть могили.

Море крови приливаесь
Невинної крови,
Кличе Ненька-Україна
Синів до обнови.

Анастазія Г. Біловус.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ВЕДІМ ДОПОМОГОВУ АКЦІЮ!

Ми є свідками подій, що глибоко потрясають світом до основ. Що більше, читаємо в нашій і чужій пресі про страхіття, які є заподіяні нашому народови від початку світової війни по нинішний день. Ми це бачимо неначе в зеркалі, варто над цим застановитись.

Бо є пожаданим і необхідним збирати фонд на рятування жертв війни, котрі зараз є в траґічному стані на наших рідних землях. Коли є в нас сумління і добра воля, приспішім акцію якнайскорше. Ця неминуча праця мусить спиратися на нашім громадянстві.

Відома річ, в Америці є численні українські орґанізації й церкви, котрі становлять масу зорґанізованого членства обох полів; є там люди, що беруть чинну участь в громадянському й церковному житті, є багато священства, професіоналістів, бизнесменів і провідних одиниць, і всі вони є за суверенністю нашої України.

Переводячи збірки для потерпівших у війні, перше всього на кожнім мітинґу і ріжних підприємствах треба проголосити, що крім адміністраційних і ріжних цілей, є ще спеціяльна збірка по одному центові на гуманітарний фонд. Може статися так, що крім цента, хтось вкине нікля.

Уважаймо, що ми живемо на волі й ніхто не перечить нам цього робити. Булоб добре віддати цю справу нашому зорґанізованому жіноцтву або Українському Конґресовому Комітетові, котрий являється найвищим нашим репрезентативним тілом. Хай цей комітет дасть суґестію й випустить обіжник з інформаціями до всіх товариств, а ці поведуть акцію збірки, котра нині є так необхідна.

Ми, як громадяни прибраної вітчини й наше нове тут роджене покоління, розуміємо нинішнє положення українського народу в старім краю й тому з вірою приступім до такої збірки.

Колиб від численних наших товариств і церков зібрати тільки по одному долярові місячно, це буде кільканацять, а річно кількадесять тисяч долярів.

Уявім собі, що ми куримо гарні циґара і циґаретки, пємо з гарновиточених склянок пиво, вино, ідемо на ріжні забави, театральні вистави, концерти, ходимо в гарному убранні. (за авта не говорю). Чи треба аж сумління, щоби нам казало: „вкиньте, добродію, ЦЕНТА на гуманітарний фонд"?

Візьмім примір від китайців, кілька років тому, ці люди збирали по центові й збудували за двайцять міліонів шпиталь. Це новина! Що більше, другі народи нераз збирали і збирать, не тільки доляри, але дорогі завушниці, перстені, годинники і т. п., щоби будьчим прислужитись своїм братам.

Хоч ми є переважно бідні, однак ЦЕНТА все можна жертвувати, але всі! Бо як наша народня пословиця каже: „Громада по нитці, бідному сорочка".

Тепер це тим більше вказане робити, коли про наш нарід світ говорить.

Приступім лавою до благородного чину. Зараз вибираймо по громадах комітети і поки ще непізно, ідім до праці громадсько - орґанізаційним способом.

Наш Шевченко вказує нам: „Щоби збудить химерну волю, громада миром обух сталить".

Іван В. Дячун,
Дітройт, Міш.

Совєтський Союз є другим з черги найбільшим продуцентом нафти на світі.

ЖІНКА КУҐЕНА.—Фловер Пері, 19-літня акторка, вийшла заміж за „кида" Куґена, що малим хлопцем був відомим фільмовим актором. Її чоловік, за те, що на шлюб поїхав без дозволу своєї військової старшини, дістав у таборі кару шкробати бараболю.

ЯК ДОВГО ЖИВУТЬ ПТАХИ?

Із ріжних птахів світу найдовше живе лебідь — до триста років. По ньому йде сокіл, що живе яких 160 літ. Один морський орел, який мав уже повний вік, зловлений у 1715 році, прожив до 1828 року. Його тримали в шенбрунському парку у Відні. Папуґи й ворони досягають і сто років. в Одній родині в місті Сідней в Австралії удержували папуґу декілька поколінь, тої самої родини цілих 90 років. Морські птахи досягають віку людини. Багато птахів не витримує неволі. Сороки, наприклад, на волі дуже довго живуть, а в неволі гинуть за 20—25 років. Півень живе 15—20 років, голуб яких 10 років, соловейко в неволі живе тільки 10 років, шпак яких 15 років. Канарки живуть у неволі 12—15 років, зате на волі на Канарійських островах, живуть куди довше.

DEFENSE BOND QUIZ

Q. Can my children buy Defense Savings Stamps?

A. Yes. Hundreds of thousands of American children are buying Stamps regularly as their share in the national savings program.

Q. Why should children be encouraged to buy Savings Stamps?

A. Because by buying Stamps they write their names on a Roll of Honor of Americans who are doing their part to show the dictators that united America will never flinch to preserve her sacred liberty.

Q. After my child has collected enough Stamps to exchange for for a Bond, can the Bond be registered in the child's name?

A. Yes. A minor may own a Defense Savings Bond. Many parents are registering Bonds in their children's names to prepare for future educational needs.

NOTE:—To buy Defense Bonds and Stamps, go to the nearest post office, bank, or savings and loan association; or write to the Treasurer of the United States, Washington, D. C., for mail-order form.

Нафтові керниці в Іраку й Ірані (Персії) можуть випродукувати 20,000,000 тонів нафти річно або і більше.

Пересічна вжиточність сталі в тих видах, яких її вживається, триває коло 35½ літ.

ПРЕЗИДЕНТ РУЗВЕЛТ І ЧОРЧИЛ НА ВЕЛИКОПАМЯТНІЙ НАРАДІ. — За ними стоять високі урядники Злучених Держав і Анґлії, що брали участь у нарадах, як: Гарі Гопкинс, В. А. Гаримен, адмірал Кинґ, Джордж Маршел, ґен. Джан Дил, адмірал Гаролд Старк і адмірал, сер Додлі Павнд, начальник адміралиції.

Д-Р ЛУКА МИШУГА.

Шевченко -- Виразник Минулої й Прийдешньої України

(З серії викладів на українські теми, що були влаштовані Департаментом Східньо-Европейських мов Колюмбійського Університету разом з У. Н. Союзом).

(12)

X. Україна, Росія і Польща.

Між паперами, які забрала царська поліція, коли арештувала Панька Куліша, одного з членів Кирило-Методієвського Брацтва, був козацький рукопис, на якім Куліш нарисував стяту, чубату, козацьку голову, як на ній степовий орел видовбує очі. Судді, що розглядали ту картину, прийшли до висновку, що ця картина представляє Росію, що видовбує Україні очі. Куліш виправдував себе як міг, але потім запримітив: Такто на злодію шапка горить! Ось так, як гляділи ті російські судді на цю картину, так і розумів Шевченко відношення Росії до України. Розглянувшись добре в історії України, він прийшов до переконання, що з козацької слави залишились в Україні тільки убогі руїни. І то через холодні вітри з півночі, з Московщини, через нещасне подружжя України з Московщиною, через Переяславський договір (1654), яким вемикий гетьман Богдан Хмельницький, задержуючи самостійність України, піддав Україну під московський протекторат. Цей договір, це в Шевченка — волі України отрута. А Переявляв, де цей договір заключено, це в Шевченка — домовина України. І хоч Шевченко ставить Хмельницького дуже високо, то проте не може йому ніяк дарувати того, що він заключав з Москвою умову на те, щоб москаль добром і лихом з козаком ділився, а в практиці тим занапастив політичнодержавну незалежність України. Присяга Богдана Москві не тільки отруїла його самого, але затроїла цілу Україну, бо, каже поет, як Москва запанувала, то зачали і в самій Україні підростати перевертні й помагати москалеві господарювати, та з рідної матери-України латану сорочку здіймати. А та мати, якби була знала, що таке станеться, співає поет, булаб Богдана, як ще був малою дитиною, в колисці приспала, задушила. Бо в тій Україні, де, як співає Шевченко, колись так весело було жити, то по втраті її незалежности, куди не глянеш, не люде, а змиї, що й малої дитини щасливої не побачиш.

Та коли і найбільший російський критик Бєлінський називає тодішні часи панування царя Миколи І. — пануванням шайки злодіїв і розбишак, то не диво, що таке писав Шевченко про те, що тоді ділось в Україні. І не диво, що Шевченко не може зрозуміти, на що взагалі людям здалися царі. Вониж, коли поглянути на те, що робиться з Україною, є тільки прокляті кати, людоїди, розпинателі, змиї. Аж таких виразів треба було поетови, щоб при їх допомозі змальовувати вірно знущання московських царів над Україною, чи представити той деспотичнокріпацький лад, що був тісно звязаний з царизмом. А щоб пізнати, який цей лад, каже Шевченко, то вистарчить розказати історію правди хочби тільки про одного магната, а вже тим одним прикладом можнаб перелякати саме пекло.

Якжеж вийти Україні з такого нещасливого й трагічного положення?

Костомарів, зізнаючи на слідстві в Петербурзі, казав, що Шевченко дихав бажанням примирення всяких національних і соціяльних непорозумінь, що мріяв про загальну волю та братерство всіх народів. Це, що говорив Костомарів, є дійсна правда. Але Шевченко тим ріжнився від Костомарова, що він міг, так як він, мріяти, а заразом і глядіти на справи реально. Тому саме, як реаліст, твердив, що зміна на краще буде тоді, як у першу чергу розвалиться та домовина, в яку поховано Україну. Це значить, коли буде знищений Переяславський договір у такий спосіб, щоб і сліду по ньому не стало.

Покищо, співає Шевченко, воля України спить. Тому і треба козакам встати й її зо сну збудити. І то треба стати громадою, одностайне, односердне. Та ось таке визволення України, заповідав Шевченко, не обійдеться без великого потрясення, без революції, без того, щоб не потекла кров сто ріками. Та в огні такої революції, співав Шевченко, цілком певно встане Україна як вільна і самостійна. І як він співає, розвіє тьму неволі, світ правди засвітить і помоляться на волі невольничі діти. Щойно тоді оживе теж і добра слава України.

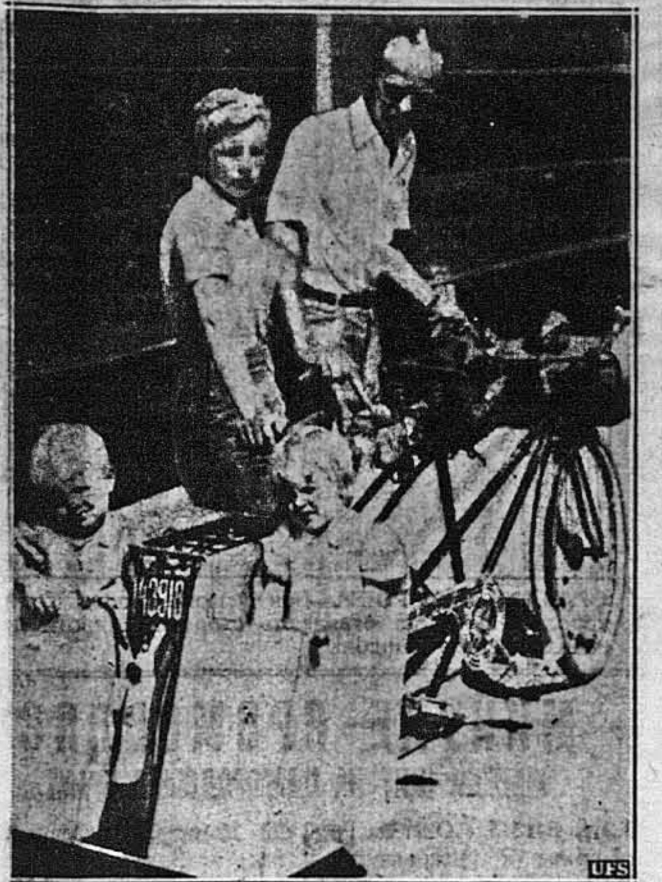
Ось такий є Шевченковий визвольний шлях України. А що таке мусіло тоді кружляти теж і в головах декого з українського громадянства, видно хочби по спогадах подорожника Коля, що видані в 1841 року, а в яких є така заввага:

„Нема жадного сумніву, що як колись велитенське тіло російської держави розпадеться, то Україна буде певно тою його частиною, яка відчахнеться від нього в самостійну державу".

Мабуть той подорожник добре прислухувався тому, що тоді говорено в Україні в секретних розмовах, коли 20 років по виданню його книжки, зараз по смерти Шевченка, посипались численні доноси на український рух, а в одному з таких доносів, що їх одержав князь Долгоруков, шеф жандармів, читаємо, що „з пороху Шевченка зродилась ціла шайка самих ряних сепаратистів і ненависників Росії".

І дійсно так було, але з малим спростуванням. З пороху Шевченка зродились справжні любителі свободи і ненависники неволі, гнету і насилля. Шевченко не ненавидів москалів, а тільки ненавидів московську неволю. Він не ненавидів Московщину, а тільки ненавидів Росію як тюрму народів. Почуваючи себе, як він казав, по плоті і духу сином і рідним братом безталанного українського народу, він був за кращу долю того народу. І тому був за відірвання України від Москви. Тому був за те, щоб Україна знову стала козацькою, себто народоправною, як бувало. Тому і малював Хмельницького тільки на образі, як приймає, як гетьман незалежної України, послів від чужих держав. Зате у віршах не згадує навіть за одну з його так многих і славних перемог на полях битв. Вправді називає Шевченко Хмельницького славним, але політично нерозумним, бо ввійшов в союз з Московщиною. Тут Шевченко ріжниться цілковито від усіх своїх сучасників і попередників, бо всі вони тільки висвавляли Хмельницького. Але зближається у своїм осуді до того, що говорив про Хмельницького простий нарід у своїх піснях. І як інтерес Москви казав ставити Хмельницькому памятник, то інтерес України наказував Шевченкови славити Хмельницького, але заразом і карати його за необачний політичний крок. Ніщо інше, а тільки інтерес України казав Шевченкови славити політично розумним Мазепу, що пішов проти Москви, стаючи в обороні незалежности України. Знову інтерес імперіялізму Москви наказував ось того Мазепу по церквах виклинати.

(Дальше буде)

ПОРАДИЛИ СОБІ.—З огляду на те, що в Швеції панує велика недостача газоліни, отся шведська родина збудувала собі ровер для недільних прогулок, який може взяти на себе батька, матір і двоє дітей. Може колись таке будуть робити й в Америці.

НА „ДИКОМУ ЗАХОДІ".—Гордон Тейлор (на ліво), коли поліція хотіла його арештувати за схоплення людини, почав відстрілюватися. Направо, поліцай і дівчина, котру Тейлор покинув, утікаючи перед поліцією. До стрілянини прийшло в Троні, Каліфорнія.

НІМЦІ ПРИЗНАЮТЬ, ЩО АНҐЛІЙЦІ ПРОБУВАЛИ НАЇХАТИ ЇХ ТЕРИТОРІЮ.

БЕРЛІН. — Німецькі військові кола признались до того, що малий відділ анґлійських вояків на опанцерованих барках пробував підіхати до берегів в каналі Ляманш і видістатись на німецький бік. Але німецькі сторожі завчасу їх завважили і взяли під обстріл, Анґлійські барки завернули. (Анґлійські власти нераз признавали, що малі відділи добровольців нападали на заняті німцями території і, схопивши декілька полонених та завдавши деякі втрати німцям, втікали назад до дому).

АНҐЛІЙСЬКІ ЛЕТУНИ НАЛІТАЮТЬ НІМЕЦЬКІ ТЕРИТОРІЇ.

Анґлійські летуни в більших формаціях, виконали в однім дни коло сотки наїздів на ріжні мілітарні пункти, положені в самій Німеччині і в краях, занятих німцями. Вони також розбили три менші німецькі кораблі.

ЙОНКЕРС, Н. Й. — Товариство Подільська Січ, від. 8. відбуде надзвичайний мітінґ в 7. годині вечером в пятницю, 22. серпня в гали Укр. Гор. Клюбу, 13. Вашинґтон Ст. Проситься членів явитись і вирівнати свою належитість $2.00 після ухвали. — Н. Чолій, предс.; В. Мандзій, секретар.

Більше як 8,000 американців служить у ріжних галузях канадійської армії.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ШІКАҐО, ІЛЛ. — Місячні збори Бр. св. О. Николая, від. 106. відбудуться в неділю, 24. серпня, зараз по Службі Божій в гали церковній, Оклєй і Райс ул. Проситься усіх членів і членкинь явитися на ті збори, бо маємо багато справ до полагодження. Контр. Комісія здасть справоздання за пів року. Мусимо обговорити справу бодай раз у рік. Мусимо зробити якесь підприємство. Просимо суспендованих членів і членкиць явитися та заплатити залеглий довг, бо як свого довгу не заплатите, будете виключені з орґанізації. Родичів ще раз напоминаємо, вписуйте свої діти в члени У. Н. Союзу. Памятайте, що поки дитина молодша, так і місячна вкладка меньша. Якраз тепер найліпша нагода вписати діти в члени У. Н. С. — В. Любас, предс.; В. Єдинак, кас.; Г. Дацьків, секретар.

ПІДПИРАЙТЕ СВОЇХ БИЗНЕСМЕНІВ.

ПОСМЕРТНІ ВІСТІ

В середу, 13. серпня 1941., рано помер член Бр. св. Михаїла відділ 159. У. Н. Союзу в Скрентон, Па.,

ГРИГОРІЙ САХРІН.

Покійний був довголітним членом У. Н. Союзу. Походив зо Західної України.

Оставив в смутку жену Юстину.

Похорон відбувся в суботу, 16. серпня 1941. рано з дому жалоби, 1318 Amhorst St., Scranton, Pa.

Нехай земля Вашинґтона буде Йому пером!

М. Камінський, секр.

Дня 14. серпня 1914. року, у Гудсон, Н. Й., померла по довгій недузі членица Бр. св. Йосафата, відділу 77. У. Н. Союзу в Гудсон, Н. Й.,

КАТЕРИНА СТРОНҐОВСЬКА.

Покійна була доброю членицею. Полишила у смутку мужа Михайла і пятеро дітей: Івана, Стефана, Петра, Михайла, 14-літню доньку та багато приятелів.

Прожила 45 літ.

Похорон відбувся з католицької церкви св. О. Николая при участи много народу.

Земля Вашинґтона хай буде Її лехка!

Уряд Братства.

ТАРЗАН, ч. 382. Розпучливе положення Тома.

На малого Тома наступав оскаженілий від завданої рани лев. Том пробував ще раз вистрілити до нього, але не мав часу.

Ще один, два, скоки і лев вже був при Томови. Звір станув на задних лапах, щоб рунути на Тома і взяти його в свої смертельні обійми.

Але хлопчина не тратив притомности до останньої хвилі. Він держав стрілу в руці і як лев скочив на нього він штовхнув його стрілою.

Очі льва іскрились від скажености. Пащека була на остіж відкрита і ось лев мав схопити Тома своїми зубами.